

6. Екологічне право України / за редакцією професорів В.К. Попова і А.П. Гетьмани. – Х.: Право, 2001.

7. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / За заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2005. – 848 с.

8. Екологічне право України: навчальний посібник / Н.В. Ільків, Я.З. Гаєцька-Колотило. – К.: Істина, 2008. – 296 с.

Філімонова А.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права ТНЕУ
Ментух Н.Ф.*

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ КОМАНДИТНОГО ТОВАРИСТВА ЗГІДНО ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У зв'язку із впровадженням в Україні у 90-х роках ХХ ст. ринкових реформ суттєво змінилися ринкові відносини. Це спричинило відродження давно забутого інституту господарських товариств, особливе місце серед яких належить командитному товариству як різновиду «товариства на вірі» й своєрідного феномена як суб'єкта підприємницької діяльності і цивільного права.

Аналіз поняття та основних ознак командитного товариства сьогодні є досить актуальною темою, адже діяльність цих товариств зовсім недавно отримала свій розвиток. Командитне товариство визначають як форму організації середнього і малого бізнесу в Україні, що стрімко розвивається. Також ще однією підставою детального вивчення обраної теми є те, що в Україні існує незначна кількість командитних товариств порівняно з іншими видами господарських товариств.

Правове становище командитного товариства в Україні визначене кількома нормативними актами. Ч. 6 ст. 80 ГК України визначає командитне товариство як господарське товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном, на яке за законом може бути звернено стягнення (повні учасники), а інші учасники присутні в діяльності товариства лише своїми вкладками (вкладники) [1]. ЦК України регулює відносини у командитному товаристві ст.ст. 133-139 [2]. Закон України «Про господарські товариства» від 19.09.1991 р., зокрема Глава 5 Командитне товариство (ст.ст. 75-83), визначає поняття командитного товариства, зміст засновницького договору (меморандуму), права, обов'язки та відповідальність вкладників, управління справами й особливості його припинення [3].

Командитне товариство створюється і діє на підставі засновницького договору. Засновницький договір підписується усіма повними учасниками згідно із ч. 1 ст. 134 ЦК України [2].

Командитне товариство можна назвати одним із найстаріших видів господарських товариств, суттєвою ознакою якого є отримання прибутку для його подальшого розподілу між учасниками або привласнення учасником одноособово.

Командитне товариство поєднує в собі ознаки повного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю. Щодо правового регулювання, то слід зазначити, що у частині, яка не торкається правового становища вкладників, командитне товариство аналогічне повному товариству. Так, ч. 3 ст. 133 ЦК України передбачає застосування щодо командитного товариства відповідних норм про повне товариство [2]. На схожість із повним товариством вказує, зокрема, наявність у складі учасників, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями відповідальність усім своїм майном, а з товариством з обмеженою відповідальністю – наявність осіб (вкладників), що несуть відповідальність за боргами командитного товариства тільки в межах своїх вкладів. Варто зазначити, що ГК у ч.7 ст. 80 [1], заповнюючи прогалину Закону «Про господарські товариства», закріпив, що учасниками повного товариства, повними учасниками командитного товариства можуть бути лише особи, зареєстровані як суб'єкти підприємництва. З даного твердження випливає, що втрата учасником з повною відповідальністю статусу суб'єкта підприємницької діяльності має визнаватися підставою для виключення його зі складу товариства і сплати йому його частки. Правове становище вкладників командитного товариства передбачає обов'язок сплати вкладу без права на участь в управлінні, але переважне право на участь у розподілі прибутку товариства та його майна у разі ліквідації, що потребує і належного правового регулювання. Адже як зазначається в літературі, фіксація українським законодавством прав та обов'язків вкладників не супроводжується регулюванням низки традиційно важливих питань, а саме щодо порядку внесення ними вкладів, включаючи строки відповідальності за їх порушення; щодо заборони включати імена вкладників у фірмову назву товариства, оскільки це може ввести в оману контрагентів/кредиторів, та визначення наслідків порушення такої заборони у формі покладення на такого вкладника прав, обов'язків, відповідальності повного учасника; щодо зміни правового статусу вкладника на повного учасника у разі уповноваження його (вкладника) на ведення справ товариства [4, с. 223].

Ми підтримуємо дану точку зору і вважаємо, що ці правові механізми заслуговують на запровадження у вітчизняне законодавство, оскільки в подальшому зможуть забезпечити захист інтересів не лише товариства, але і його кредиторів.

Особливістю командитного товариства є наявність у його складі двох суттєво різних учасників:

— повні учасники, які несуть субсидіарну майнову відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, на яке може бути звернене стягнення, управляють справами товариства, зобов'язані брати майнову і персональну участь у товаристві;

— вкладники, які, після сплати своїх внесків, не несуть додаткової відповідальності за зобов'язаннями товариства своїм майном, не беруть участі в управлінні справами товариства, але зобов'язані брати майнову участь у

товаристві в розділі прибутку товариства відповідно до розмірів своїх часток (внесків); мають право вимагати першочергового (перед повними учасниками) повернення внеску в разі ліквідації товариства [5, с. 280].

Проте ч. 2 ст. 135 ЦК України містить певні імперативні норми, що стосуються прав повних учасників командитного товариства. Так, особа може бути повним учасником тільки в одному командитному товаристві; повний учасник командитного товариства не може бути учасником повного товариства; повний учасник командитного товариства не може бути вкладником цього самого товариства [2]. Ці заборони можна пояснити, виходячи із змісту повного та командитного товариства. Так, Ю.Ю. Симонян пояснює це тим, що підприємницька діяльність повних учасників командитного товариства є діяльністю самого товариства, введення цієї заборони допомагає усунути ситуацію подвійної оцінки діяльності повних учасників, а також запобігти виникненню додаткових ризиків [5, с. 281].

Також ч. 2 ст. 136 ЦК України визначає певні обмеження щодо участі вкладників в управлінні діяльністю командитного товариства: вони не мають права брати участь в управлінні і їм заборонено заперечувати проти дій повних учасників щодо управління діяльністю товариства [2].

Аналізуючи питання діяльності командитного товариства в Україні, варто зазначити, що цей вид господарських товариств на практиці зустрічається досить рідко. Це зумовлено низкою факторів, а саме: встановлено необмежену відповідальність повних учасників командитного товариства; належним чином не урегульовані питання взаємовідносин вкладників з товариством; на законодавчому рівні не враховано особливі умови заснування командитного товариства тощо. Тому підприємці, зазвичай, не обирають цю організаційно-правову форму, крім випадків, передбачених законодавством.

Проте вчені-юристи відзначають, що командитне товариство є значно перспективним, адже, з одного боку, повні учасники без додаткового ризику набувають можливості збільшити свій початковий капітал за рахунок внесків вкладників товариства, виключаючи тим самим необхідність залучення цього капіталу. З іншого боку, у вкладників виникає можливість отримання прибутку від підприємницької діяльності товариства на досить вигідних умовах: без участі в управлінні його справами і ризиком втрати тільки свого внеску в товариство [6].

Загальні випадки ліквідації командитного товариства визначені у ст. 110 ЦК України. Виходячи із сутності командитного товариства, виділяють також особливі випадки його ліквідації: 1) вибуття всіх вкладників. Тут втрачається весь необхідний суб'єктний склад командитного товариства, а саме товариство перестає відповідати своїй формі. Однак у такому разі передбачено право повних учасників перетворити командитне товариство в повне товариство; 2) вибуття всіх повних учасників. У такому разі товариство ліквідується у порядку, встановленому ст.ст.111-112 ЦК [2].

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що командитне товариство є оптимальним різновидом організації малого та середнього бізнесу в Україні, що дозволяє на основі взаємодовіри брати у ньому участь навіть тим особам, підприємництво для яких заборонене або які у такому праві обмежені.

Також, можна з впевненістю сказати, що Закон України «Про господарські товариства» відіграв велику роль у становленні не лише командитного товариства, але і усіх різновидів господарських товариств загалом та забезпеченні правового регулювання їх діяльності в різних сферах господарювання. Зміни, які вносились в цей закон певною мірою адаптували його норми до тих процесів, що відбувалися в економіці нашої держави. Проте більшість питань, що стосується специфіки діяльності цього виду товариства залишається поза увагою чинного закону. Тому вважаємо за доцільне, з метою уникнення прогалин в чинному законодавстві, прийняття нового Закону України «Про командитні товариства», яким закріпити спеціальні норми щодо створення та діяльності цих товариств.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №436 // ВВР України. – 2003.– №№18, 19-20, 21-22. – Ст. 144.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435 // Відомості Верховної Ради України. – 2003.– №40-44.– Ст. 356.
3. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. №1576-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №49. – Ст.682.
4. Вінник О.М. Публічні і приватні інтереси в господарських товариствах : проблеми правового забезпечення. Монографія/ О.М. Вінник. – К.: Атіка. – 2003. – 352 с.
5. Симонян Ю. Ю. Аналіз правового становища командитного товариства за законодавством України / Ю. Ю. Симонян // Актуальні проблеми держави і права. – 2010.– С. 279-282.
6. Глава 8. Підприємницькі товариства. 3 Командитне товариство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uristinfo.net/2010-12-27-04-58-59/256-npk-tsilnij-kodeks-ukrayini-eo-haritonov/6806-pidpriemnitski-tovaristva.html?start=2>

Шевченко В.

*студентка IV курсу Навчально-наукового Юридичного інституту
Національного авіаційного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного
права і процесу, доцент ННЮІ НАУ
Грабовська Г.М.*

ПОНЯТТЯ БЕЗПЕКИ ПРАЦІ ТА ЙОГО ОЗНАКИ

В Україні з метою підвищення рівня безпеки праці працюючих відбулися важливі державно-правові події. В Конституції України було проголошено про те, що життя, здоров'я і безпека людини є найвищими соціальними цінностями для суспільства і правової держави (ст. 3 Конституції України), а також відбулося закріплення права кожного на належні, безпечні і здорові умови праці (ст. 43 Основного Закону) [1]. Тим самим, у Конституції України знайшло відображення положень ст. 7 Міжнародного пакту про економічні, соціальні й культурні права та ст. 3 Європейської соціальної хартії, ратифікованих нашою державою, які містять обов'язок держав забезпечити право кожного на умови праці, що відповідають вимогам безпеки й гігієни.